

AVRUPA BİRLİĞİNDE DİPLOMALARIN TANINMASI*

Unvanların tanınması, öğrenci ve mezunların Avrupa'da serbest dolaşımını kolaylaştırmada önemli bir araçtır. Ayrıca, Mayıs 2001'de gerçekleştirilen Yüksek Öğretim hakkındaki *Prag Bakanlar Konferansında* Bakanlar, üniversiteleri ve diğer yüksek öğretim kurumlarını, vatandaşların kendi nitelik, beceri ve yeteneklerini Avrupa Yüksek Öğretim Alanında etkinlikle kullanabilmelerini sağlamak amacıyla, akademik ve mesleki alanda alınan derecelerin, derslerin ve elde edilen diğer başarıların tanınmasını kolaylaştırmayı hedefleyen mevcut ulusal yasalar ile Avrupa araçlarının avantajlarından tam olarak yararlanmaya teşvik etmişlerdir.

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html

http://ec.europa.eu/education/policies/rec_qual/recognition/in_en.html#academic

http://ec.europa.eu/education/policies/rec_qual/recognition/in_en.html#prof

Diplomaların tanınmasında Topluluk kurallarının daha iyi anlaşılması için akademik amaçlar (örn: eğitiminize devam etmek istediğinizden dolayı unvanınızın tanınmasını isteyebilirsiniz) ile mesleki amaçların tanınması (örn: belirli bir meslekte çalışmak istediğinizden dolayı unvanınızın tanınmasını isteyebilirsiniz) arasında ilk başta bir ayırım yapılmalıdır.

Akademik Tanınma

Yurt dışında elde edilen bir unvan veya geçirilen bir eğitim döneminin, kaynak ülkede öğrenime devam etmek amacıyla akademik olarak tanınması bakımından, Amsterdam Antlaşmasına göre her üye ülke kendi eğitiminin içeriğinden ve düzenlenmesinden sorumludur. Ayrıca, diplomaların karşılıklı tanınmasını mecbur tutan bir Topluluk hükmü bulunmamaktadır (aşağıda, meslek amaçlı tanıma başlığı altında sözü edilen bazı düzenlenmiş meslekler hariç). Bu nedenle şu anda Avrupa seviyesinde akademik amaçlarla tanınan herhangi bir diploma yoktur.

Özerk kurumlar olan üniversiteler, müfredatlarının içeriğinden ve öğrencilerine diploma ve sertifika verilmesinden tam anlamıyla sorumludurlar. Diploma ve sertifikalar üye devletlerin ilgili yetkilileri tarafından tanınmaktadır.

Ancak Avrupa Komisyonu, Erasmus gibi Topluluk programları aracılığıyla Avrupa'daki değişik eğitim sistemlerinin karşılıklı tanınmasını (akademik amaçlar için) teşvik etmektedir. Erasmus'a katılım tamamen gönüllü olmasına rağmen, genellikle birbirlerinden çok farklı olan eğitim sistemlerinin anlaşılmasına ve tanınmasına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır.

Diplomaların tanınması için ulusal bilgi merkezleri ağı (*NARIC*), Erasmus Programı altında niteliklerin akademik bakımdan tanınmasının anlaşılmasını teşvik etme çabalarının somut bir sonucudur. Bu merkezler ulusal seviyedeki akademik tanınma işlemleri bakımından size bilgi sağlayabilir.

http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/agenar_en.html

* Milli Eğitim Bakanlığı'nın internet sitesinden alınmıştır.

Meslek Amaçlı Tanıma

Meslek amaçlı tanımda, nitelikler yönünden düzenlenmiş ve düzenlenmemiş meslekler arasındaki ayırım önemlidir.

Söz konusu bir mesleği icra etmek için bir diploma veya mesleki diğer yeterliliklere sahip olmak bir kanuni gereklilikse o meslek düzenlenmiştir. Bu durumda, mecburi olan bir ulusal diplomaya sahip olunmaması o mesleği yerine getirmekte hukuki bir engel teşkil eder.

Niteliklerini edindiğiniz ülke yerine diğer bir üye ülkede düzenlenmiş bir mesleği (işe girmek veya kendi işini yapmak) icra etmek için diplomanızın tanınmasını istiyorsanız, kapsamına girdiğiniz ve ulusal otoritelerin uymak zorunda olduğu Topluluk kanununa atıfta bulunabilirsiniz. İş kurma hakkı, hizmet sunumu serbestisi ve işçilerin serbest dolaşımı Avrupa Birliği Antlaşmasının temel ilkeleridir. Diplomaların tanınması bakımından bu özgürlüklerin uygulanabilmesini kolaylaştırmak için, yalnızca düzenlenmiş mesleklere uygulanabilir birkaç yasal araç Avrupa seviyesinde kabul edilmiştir.

Düzenlenmiş meslekler: genel sistem

Diplomanın ortaya koyduğu eğitim seviyesine bağlı olarak iki direktiften birisi uygulanabilir: ya en az 3 yıllık mesleki eğitim ve öğretimin tamamlanması neticesinde alınan yüksek öğretim diplomasının tanınması için genel bir sistem hakkındaki 89/48/ EEC sayılı direktif (A seviyesi ya da eşdeğeri + üç yıl), ya da 92/51/EEC sayılı direktif tarafından kapsanan ikinci bir genel sistem ki 89/48/ EEC sayılı direktifçe kapsanan seviyeden daha düşük seviyedeki diplomaları, sertifikaları ve diğer mesleki eğitim unvanlarını kapsamaktadır.

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31989L0048&model=guichett

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31992L0051&model=guichett

Yukarıda bahsedilen direktiflerin, diplomalar arasında otomatik bir denklik sistemi kurmadığını belirtmek gerekir. Bir diploma kendi değerine göre değil fakat verildiği ülkedeki mesleğe sağladığı erişime göre tanındığından Avrupa düzeyinde otomatik olarak tanınan diplomaların bir listesi mevcut değildir. Diploma, icra etmek istediği mesleği açıkça belirterek bireysel başvuru yapan kişinin ibraz etmesi içindir.

Direktiflere göre, uygun bir ulusal diplomaya sahip olmasanız bile, kendi ülkenizde o mesleği icra etmek için gerekli diplomaya sahipseniz, üye ülke yetkilileri kendi topraklarında bu mesleği icra etmek için size izin vermek zorundadır. Burada tanınma, düzenlenmiş bir mesleği ulusal diploma sahipleri ile aynı şartlar altında icra etme hakkı sayesinde verilmiştir fakat bu diplomanızın ulusal bir diplomaya başka amaçlarla eşit olduğu anlamına gelmemektedir.

Yukarıda bahsedilen direktiflere uygun olarak yapılan başvurularda yetkili otoritelerin akademik tanınmayı ele alışları meslekten mesleğe değişiklik göstermektedir.

İlgilendiğiniz mesleğin düzenlenmiş bir meslek olup olmadığı; bu meslekle ilgili tanıma başvuruları ile görevli birimleri öğrenmek için ülkenizdeki mesleki tanıma için ulusal “irtibat noktasına” başvurmalısınız.

Topluluk Direktifleri yetkililerin karar vermek için 4 ayları bulunduğunu ifade eder. Başvurunuz reddedilirse, durumu düzeltmek üzere ev sahibi ülkede mevcut yasal mercilere müracaat edebilirsiniz. (89/48/EEC Yönetmelięi’nin 8. Maddesi ile 95/51/EEC Yönetmelięinin 12. Maddesine bakınız)

Düzenlenmiş Meslekler: “Kendilięinden Tanınma”

Aşağıdaki mesleklerle ilgili “kendiliğinden tanınma” direktifleri denilen ikinci bir grup vardır: doktor, diş hekimi, hemşire, veteriner, eczacı, ebe ve mimar. Bu direktifler yukarıda geçen mesleklerle ilgili olarak, Topluluk müktesebatında ortaya konmuş minimum eğitim şartlarını yerine getirdiklerinden dolayı üye ülkelere verilmiş diploma, sertifika ve diğer niteliklerin kendiliğinden tanınmasını sağlar.

Altmışlı yıllarda, mesleki niteliklerin tanınmasında sektörel ve dikey bir yaklaşım izlendi. AB Antlaşmasınının 49 ve 57. Maddelerine dayandırılan ticaret, endüstri ve zanaatla ilgili meslek ve sektörler bağlamında bazı direktifler kabul edildi. “Geçici önlemleri” içeren ve “liberalleştirme” direktifleri olarak adlandırılan bu direktifler, kendi ülkesinde edinilen tecrübelerin, kabul eden ülkede belirli şartlar altında tanınmasını garanti altına alarak belirli bir mesleğe erişimi kolaylaştırdı. Günümüzde, bütün bu direktifleri “genel sistem” hükümleri halinde bütünleştirecek bir taslak direktif üzerinde yönetmeliklerin genel sistemi hükümleri içerisine bütünleştirmek amacıyla tartışılmaktadır.

Düzenlenmemiş meslekler

Başvurmak istediğiniz meslek düzenlenmemiş bir meslekse, işgücü piyasasına ve o piyasanın davranışlarına tabii olursunuz. Diplomanız bakımından herhangi bir yasal kısıtlamaya tabii değilsinizdir. Böyle bir durumda, yukarıda bahsedilen direktifler tarafından sağlanan tanıma sistemi uygulanmaz.

Ancak, Direktiflerin uygulanmadığı durumda bile yine de diplomanızın tanınması bakımından belirli haklara sahipsiniz. Ev sahibi ülkenin yetkilileri her halükarda Avrupa Birliği Anlaşmasınının serbest dolaşım hakkı maddeleri gereğince diğer üye devlette edindiğiniz meslek diplomanızı ve niteliklerinizi dikkate almakla yükümlüdür.

Ayrıca bilgi için bakınız:

- Avrupa ve Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinde akademik ve mesleki tanıma işlemleri:

http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/agenar_en.html

- Mesleki yeterlilikler hakkındaki diğer bilgiler (Avrupa Komisyonu İç Pazar Genel Müdürlüğü’nden)

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm